

ΕΛΛΑΔΑ

Κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την ψυχική υγεία στη Σάμο και τη Λέσβο

Γιατί ο εγκλωβισμός των αιτούντων άσυλο στα ελληνικά νησιά πρέπει να σταματήσει

©Mohammad Ghannam/MSF

Οκτώβριος 2017

Πρόσφυγες κοιτούν τη θάλασσα στο λιμάνι της Μυτιλήνης.

Περίληψη

Οι αιτούντες άσυλο που κρατούνται στα νησιά της Ελλάδας βρίσκονται στο επίκεντρο μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης όσον αφορά την ψυχική τους υγεία. Πολλοί έχουν βιώσει ακραία βία και τραυματικά γεγονότα. Όμως οι συνθήκες που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα, όπως η συνεχιζόμενη βία και η έλλειψη κατάλληλων υπηρεσιών, τους ωθούν σε απελπισία και επιδεινώνουν σημαντικά την ήδη επιβαρυνόμενη ψυχική υγεία τους.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΔΙΑΦΕΥΓΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΑ

- Στη Σάμο, σε έρευνα¹ που πραγματοποιήθηκε από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και το ερευνητικό κέντρο EpiCentre² στα τέλη του 2016 και τις αρχές του 2017, βρέθηκε ότι οι άνθρωποι σε ποσοστό 95% είχαν διαφύγει από πόλεμο.
- Το 80% των νέων ασθενών ψυχικής υγείας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2017 στη Λέσβο ανέφερε ότι είχε υποστεί βία³ (47 από 59 ασθενείς), ένας στους τέσσερις ανέφερε ότι είχε υποστεί βασανιστήρια (16 από 59 ασθενείς) και το 19% ανέφερε ότι είχε υποστεί σεξουαλική βία (11 από 59 ασθενείς). Οι άνθρωποι είχαν υποστεί τη βία αυτή στη χώρα προέλευσής τους, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους αλλά και στην Ελλάδα.

ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΒΙΑ

- Στη Σάμο, σχεδόν οι μισοί ερωτώμενοι ανέφεραν ότι είχαν υποστεί βία⁴ κατά το πέρασμά τους από την Τουρκία και σχεδόν το ένα τέταρτο ανέφερε ότι έχει υποστεί βία αφότου έφτασε στην Ελλάδα. Ένα ποσοστό 50-70% της βίας αυτής φέρεται να διαπράχθηκε από κρατικές αρχές. Ακόμη, οι άνθρωποι που έφτασαν στη Σάμο μετά τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας ανέφεραν περισσότερη βία στην Τουρκία και την Ελλάδα από εκείνους που είχαν φτάσει πριν από τη συμφωνία.
- Οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο προσφέρουν φροντίδα για τις επιπτώσεις που έχει η βία στη σωματική και ψυχική υγεία των ανθρώπων. Έπειτα από ταραχές που ξέσπασαν στο κέντρο υποδοχής και ταυτοποίησης στη Μόρια στις 18 Ιουλίου 2017, οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα περιέθαλψαν 14 ανθρώπους με τραύματα από μώλωπες μέχρι κατάγματα και εσωτερικές βλάβες οργάνων. Όλοι οι ασθενείς ανέφεραν ότι υπέστησαν βία από την αστυνομία.
- Αυτή η συνεχής έκθεση στη βία αυξάνει τον κίνδυνο να γίνουν πολύ πιο σοβαρές οι υπάρχουσες ήπιες διαταραχές ψυχικής υγείας των ανθρώπων.

ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥΣ

- Η κλίμακα των αναγκών στον τομέα της ψυχικής υγείας των ανθρώπων είναι πρωτοφανής: στη Λέσβο, 110 ασθενείς παραπέμφθηκαν στην κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα από άλλους φορείς από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τις 21 Αυγούστου 2017, αύξηση 50% συγκριτικά με την περίοδο Απριλίου-Ιουνίου 2017. Επιπλέον, από τον Ιούλιο κάθε εβδομάδα παρουσιάζονται στην κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα κατά μέσο όρο 6-7 άνθρωποι οι οποίοι χρειάζονται επείγουσα φροντίδα για απόπειρες αυτοκτονίας, αυτοτραυματισμούς, ψυχωτικά επεισόδια και άλλα επειγόντα περιστατικά.
- Η κατάσταση της ψυχικής υγείας των ανθρώπων επιδεινώνεται: το ποσοστό των ασθενών στη Λέσβο με προβλήματα ψυχικής υγείας που πρέπει να παραπεμφθούν σε ψυχίατρο αυξήθηκε από το ένα τρίτο των νέων ασθενών στα τέλη του 2016 και το πρώτο εξάμηνο του 2017 (35 από 99 ασθενείς, σε διάστημα 9 μηνών) στα τρία τέταρτα σχεδόν των νέων ασθενών ψυχικής υγείας τον Αύγουστο του 2017 (22 από 30 ασθενείς, σε διάστημα ενός μήνα).

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα εκφράζουν την ανησυχία τους ότι η επιδείνωση αυτή θα συνεχιστεί καθώς εξακολουθούν να φτάνουν εξαιρετικά ευάλωτοι άνθρωποι από πρώην πολιορκημένες περιοχές του Ιράκ και της Συρίας, σε συνδυασμό με τις σοβαρές ελλείψεις στον εντοπισμό των ευάλωτων ανθρώπων και την παροχή ιατρικής, νομικής και άλλης υποστήριξης.

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ ΑΠΕΥΘΥΝΟΥΝ ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΑΜΕΣΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

- Οι αιτούντες άσυλο που φτάνουν στις ελληνικές ακτές πρέπει να μπορούν να μετακινηθούν στην ηπειρωτική χώρα. Είναι ανθρωπιστική επιταγή. Η υπαγορευόμενη από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας πολιτική του εγκλωβισμού στα νησιά, των αιτούντων άσυλο που περιμένουν μια απόφαση για την τύχη τους, είναι απάνθρωπη και δεν μπορεί να συνεχιστεί. Οι αυξημένες ανάγκες προστασίας και εξειδικευμένης φροντίδας αυτών των εξαιρετικά ευάλωτων ανθρώπων καθιστούν τον εγκλωβισμό τους στα νησιά ανεδαφικό και επικίνδυνο.
- Ταυτόχρονα, η παροχή φροντίδας ψυχικής υγείας, που περιλαμβάνει ψυχιατρική φροντίδα και άλλες ζωτικές υπηρεσίες, πρέπει να κλιμακωθεί επείγοντως στα νησιά για να καλύψει τις ανάγκες αυτού του πληθυσμού με τα τόσο σοβαρά ψυχολογικά τραύματα.

Μεγάλη έκθεση σε βία και τραυματικά γεγονότα

ΒΙΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Οι αιτούντες άσυλο που φτάνουν στις ακτές της Ελλάδας έχουν βιώσει τραυματικά γεγονότα σε μεγάλο βαθμό, γεγονός που αυξάνει την ευπάθειά τους σε διαταραχές ψυχικής υγείας, όπως κατάθλιψη, άγχος και διαταραχή μετατραυματικού στρες.

Στα τέλη του 2016 και τις αρχές του 2017, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Epticentre και τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα, σχεδόν οι μισοί άνθρωποι που ρωτήθηκαν στη Ριτσώνα και το 95% των ανθρώπων που ρωτήθηκαν στη Σάμο είχαν φύγει από πόλεμο. Το ποιοτικό σκέλος της έρευνας επιβεβαίωσε αυτή τη γενικευμένη παρουσία της βίας και έδειξε ότι οι άνθρωποι αυτοί θεωρούσαν ότι η μόνη επιλογή για να γλιτώσουν από τον θάνατο ήταν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους.

Στη Λέσβο, το 80% των νέων ασθενών ψυχικής υγείας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2017 ανέφερε ότι είχε υποστεί βία (47 από 59 ασθενείς), ένας στους τέσσερις ανέφερε ότι είχε υποστεί βασανιστήρια (16 από 59 ασθενείς) και το 19% ανέφερε ότι είχε υποστεί σεξουαλική βία (11 από 59 ασθενείς).

Αφού ξέφυγαν από τη βία στη χώρα τους, πολλοί ασθενείς ανέφεραν ότι βίωσαν περισσότερη βία και ψυχολογικά τραύματα στη διάρκεια του ταξιδιού τους προς την Ελλάδα. Στη Σάμο, σχεδόν οι μισοί (45%) ερωτώμενοι ανέφεραν ότι είχαν υποστεί βία στην Τουρκία⁵. Το 60% της βίας αυτής ήταν ξυλοδαρμοί, από τους οποίους το 70% διαπράχθηκε από την αστυνομία ή τον στρατό και το 18,7% από τους διακινητές. Ακόμη, οι άνθρωποι που είχαν φτάσει στη Σάμο μετά τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας ανέφεραν περισσότερη βία στην Τουρκία από εκείνους που είχαν φτάσει πριν από τη συμφωνία.

Η γυναίκα μου, τα δύο παιδιά κι εγώ έπρεπε να εγκαταλείψουμε τη Μοσούλη. Φύγαμε μια μέρα χωρίς να πάρουμε τίποτα, για να μην μας υποψιαστεί κανείς και γίνουμε στόχος. Μας έψαχναν, σκότωσαν τον αδελφό και τον πατέρα μου. Δεν είχαμε άλλη επιλογή.

42χρονος άντρας από το Ιράκ, Σάμος, Σεπτέμβριος 2017

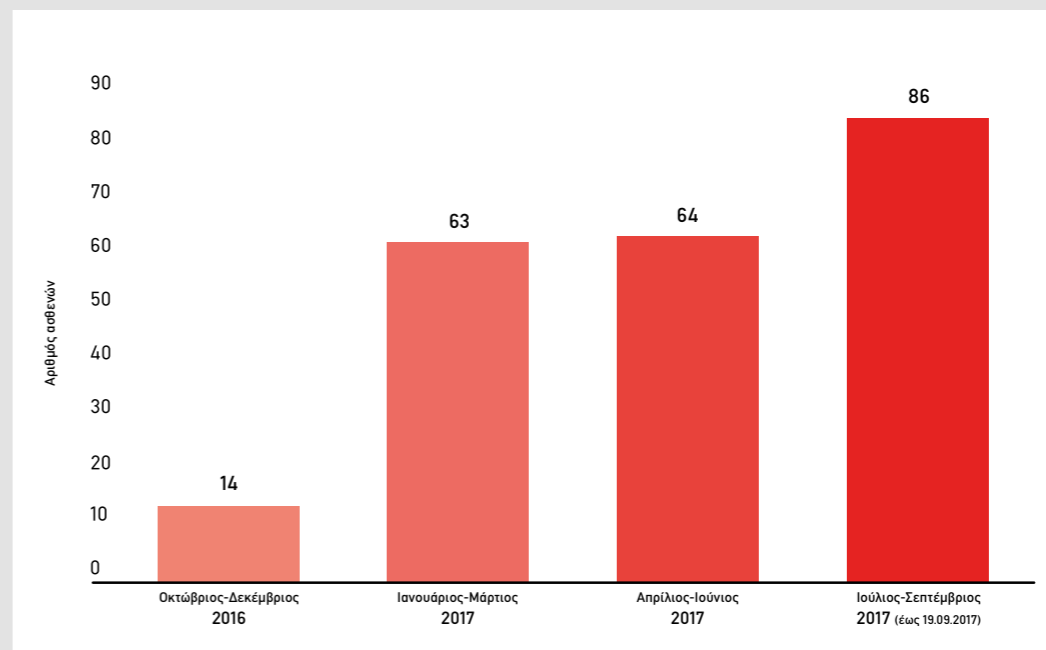

Ένα παιδικό παπούτσι παρατημένο στο Κέντρο Υποδοχής & Ταυτοποίησης Σάμου.

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Στη Λέσβο, οι ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα περιέθαλψαν 213 θύματα σεξουαλικής βίας από τον Ιανουάριο μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου του 2017. Μόνο το διάστημα 1-19 Σεπτεμβρίου, η ιατρική ομάδα της οργάνωσης στη Λέσβο περιέθαλψε 30 θύματα σεξουαλικής βίας. Συνολικά, οι μισοί από τους ασθενείς αυτούς έπασαν θύματα σεξουαλικής βίας στη χώρα προέλευσής τους (112 ασθενείς), το ένα τέταρτο στην Τουρκία (61 ασθενείς), ενώ το 10% βιάστηκε επανειλημμένα (21 ασθενείς). Σχεδόν το 80% των θυμάτων σεξουαλικής βίας που περιέθαλψαν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ήταν από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, την Ερυθραία, την Αιθιοπία και το Καμερούν.

Αριθμός των θυμάτων σεξουαλικής βίας που έλαβαν θεραπεία στην κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο (Οκτώβριος 2016 – Σεπτέμβριος 2017)

Πρέπει να σημειωθεί ότι η αύξηση των περιστατικών σεξουαλικής βίας που περιθάλπει η ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο οφείλεται εν μέρει στην αυξανόμενη πληροφόρηση για τις υπηρεσίες μας.

Είναι σημαντικό ότι μόνο το ένα τρίτο των ασθενών των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο που είναι θύματα σεξουαλικής βίας έχουν προσδιοριστεί ως ευάλωτοι⁶, παρόλο που η σεξουαλική βία περιλαμβάνεται στις ευπάθειες που αναγνωρίζονται επισήμως. Αυτό το κρίσιμο κενό στον εντοπισμό⁷ σημαίνει ότι οι περισσότεροι ασθενείς δεν θα έχουν πρόσβαση στην προστασία και τη φροντίδα που χρειάζονται και δεν θα μεταφερθούν στην ηπειρωτική χώρα. Επιπλέον, η απουσία κατάλληλης ιατρικής φροντίδας και υπηρεσιών για τα θύματα σεξουαλικής βίας στη Λέσβο σημαίνει ότι όσοι χρειάζονται επείγουσα φροντίδα στο κρίσιμο διάστημα των 72 ωρών μετά από μια επίθεση στο νησί είναι απίθανο να τη λάβουν.

Έφτασα στην Τουρκία την 1η Μαρτίου και κάποιος με περίμενε στο αεροδρόμιο με μια ταμπέλα με το όνομά μου. Όταν πήρε το σακό μου, κατάλαβα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. [...] Μου είπε ότι ήθελαν να πάρουν τα χρήματά τους πίσω. [...] Στο υπόγειο που με πήγε υπήρχε μόνο ένα μικρό στρώμα και είχε ελάχιστο φως. Το μέρος ήταν εγκαταλελειμμένο και ήταν αδύνατο να βγω έξω. [...] Ένας λευκός άντρας μπήκε στο δωμάτιο. [...] Προσπάθησα να αντισταθώ. Μου έσφιξε δυνατά τον λαιμό για να σταματήσω να ουρλιάζω. Έκλαψα πάρα πολύ. Με ανάγκαζαν να πηγαίνω με πέντε έως επτά άντρες τη μέρα. [...] Μερικές φορές ήταν δύο άντρες μαζί. [...] Έχω ένα αναπνευστικό πρόβλημα, οπότε μια ημέρα προσποιήθηκα ότι έπαθα κρίση δύσπνοιας και κατάφερα να δραπετεύσω. [...] Όταν είδα το νερό της θάλασσας, ένιωσα τόση ανακούφιση...

27χρονη γυναίκα από το Καμερούν, Λέσβος, Σεπτέμβριος 2017

ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μας είπαν ότι θα είμαστε ασφαλείς στην Ευρώπη, όμως δεν νιώθω ασφαλής. Φοβάμαι ότι αν απορριφθεί για δεύτερη φορά [η αίτηση ασύλου μου], θα με συλλάβει η αστυνομία. [...] Μερικές φορές οι άνθρωποι γυρίζουν από το αστυνομικό τμήμα με σπασμένο χέρι ή πόδι και πρησμένο πρόσωπο. Τον φίλο μου τον έριξαν στο πάτωμα και πάτησαν στο κεφάλι του.
31χρονος άντρας, θύμα βασανιστηρίων από τη Συρία, Σάμος, Σεπτέμβριος 2017

Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2017, υπολογίζεται ότι 15.000 αιτούντες άσυλο παρέμεναν εγκλωβισμένοι στα ελληνικά νησιά, συμπεριλαμβανομένης της Λέσβου και της Σάμου. Οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα που εργάζονται εκεί βλέπουν μια ανησυχητική συχνότητα περιστατικών βίας που πλήττει τους ασθενείς τους.

Στη Σάμο, σχεδόν το ένα τέταρτο (23,1%) των ερωτώμενων είχε υποστεί βία στην Ελλάδα. Το 50% της βίας αυτής περιγράφηκε ως ξυλοδαρμοί, από τους οποίους το 45% διαπράχθηκε από την αστυνομία ή τον στρατό. Ακόμη, οι άνθρωποι που είχαν φτάσει στη Σάμο μετά τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας ανέφεραν περισσότερη βία στην Ελλάδα από τους ανθρώπους στην ηπειρωτική χώρα που είχαν φτάσει στην Ελλάδα πριν από τη συμφωνία⁸.

Τους τελευταίους μήνες, οι ασθενείς των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Σάμο εκφράζουν αυξανόμενη ανησυχία για την ασφάλειά τους και αναφέρουν αυξημένες εντάσεις στη διάρκεια του καλοκαιριού. Η γενική ανασφάλεια και η αστυνομική βία αναφέρονται τακτικά στη διάρκεια των συνεδριών ψυχικής υγείας ως σημαντική πηγή άγχους και αγωνίας.

Παραπονθήκαμε επειδή ήταν πάρα πολλοί άνθρωποι στη σκηνή μας. Βγήκα έξω και [οι αστυνομικοί] με πήγαν στο γραφείο τους. [...] Μου έβαλαν χειροπέδες και μου πιάσαν το κεφάλι μέσα στο περιπολικό. Στο γραφείο τους, συνέχισαν να μου πιέζουν το κεφάλι κάτω και έσβησαν το φως. Έσφριξαν τις χειροπέδες μέχρι που μάτωσαν οι καρποί μου [δείχνει τα σημάδια], ύστερα πήδηξαν πάνω στην πλάτη μου κι άρχισαν να με κλωτσούν. Μου έσπασαν τα πλευρά, έχω ακτινογραφία που το αποδεικνύει. [...] Ήρθα να ζητήσω άσυλο εδώ επειδή κινδύνευα στην πατρίδα μου, τώρα όμως κινδυνεύω πάλι. Οι αστυνομικοί εδώ είναι όπως στη Συρία. Έρχονται με γκλομπ και χτυπούν τους ανθρώπους. Αυτό είναι απάνθρωπο. Νιώθω σαν αιχμάλωτος πολέμου, όχι σαν πρόσφυγας.
30χρονος άντρας από τη Συρία, Σάμος, Σεπτέμβριος 2017

Στη Λέσβο, οι ψυχολόγοι των Γιατρών Χωρίς Σύνορα έχουν αναφέρει επίσης ότι οι ασθενείς ανησυχούν όλο και περισσότερο για την ασφάλειά τους, λόγω της γενικής έλλειψης ασφάλειας στη Μόρια και της αστυνομικής βίας.

Στις 18 Ιουλίου 2017, στον καταυλισμό της Μόριας στη Λέσβο σημειώθηκαν συγκρούσεις μεταξύ αστυνομικών και αιτούντων άσυλο που διαμαρτύρονταν για την κράτηση ενός αιτούντος άσυλο. Η αστυνομία συνέλαβε 35 ανθρώπους εκείνη την ημέρα, ενώ στις 21 Ιουλίου οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα επισκέφθηκαν 14 από αυτούς. Και οι 14 άνθρωποι που περιέλαβαν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είχαν υποστεί βία, ωστόσο σε κανέναν δεν είχε παρασχεθεί ιατρική φροντίδα πριν από την άφιξη της ιατρικής ομάδας. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν και στο παρελθόν ασθενείς των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, ενώ κάποιοι ήταν θύματα βασανιστηρίων και είχαν σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας. Τα σοβαρά τραύματά τους κυμαίνονταν από μώλωπες μέχρι κατάγματα, ενώ ένα θύμα βασανιστηρίων είχε υποστεί εσωτερική βλάβη οργάνων.

Την προηγούμενη Δευτέρα υπήρχαν πολλοί αστυνομικοί [στη Μόρια]. Περπατούσα [...] όταν ένας αστυνομικός με κράνος και σκούρα μπλε στολή με χτύπησε στο κεφάλι με το γκλομπ του. Άρχισε να μου περνάει χειροπέδες, όταν ήρθαν άλλοι τέσσερις αστυνομικοί. Ένας από αυτούς με κλώτσησε στην κοιλιά. Λιποθύμησα. Όταν συνήλθα, ήμουν στο νοσοκομείο και φορούσα άλλα ρούχα. Από τότε δυσκολεύομαι να ουρήσω και δεν μπορώ να κοιμηθώ τη νύχτα. [...] Νιώθω ότι κινδυνεύει η ζωή μου μέσα στη Μόρια και ότι μπορεί να υποστώ αντίποινα.
37χρονος άντρας θύμα βασανιστηρίων από τη Σενεγάλη, Λέσβος, Ιούλιος 2017

Σύριος άντρας χάνει κάθε ελπίδα για το μέλλον στο Κέντρο Υποδοχής & Ταυτοποίησης Σάμου.

Κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την ψυχική υγεία

ΨΥΧΙΚΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΠΡΩΤΟΦΑΝΟΥΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ

Στην Ελλάδα, και ιδιαίτερα στα νησιά, οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα αντιμετωπίζουν μια δραματική κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την ψυχική υγεία. Τόσο οι ανάγκες για φροντίδα ψυχικής υγείας όσο και η σοβαρότητα της κατάστασης των ασθενών που περιθάλπουν οι ψυχολόγοι και οι ψυχίατροι της οργάνωσης υπερβαίνουν τις δυνατότητες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας που προσφέρουν.

Στα τέλη του 2016 και τις αρχές του 2017, τα τρία τέταρτα όσων ρωτήθηκαν από την ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα και του Epicentre βρέθηκαν να υποφέρουν από αγχώδη διαταραχή. Το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 97% για τους ανθρώπους που κρατούνταν στη Σάμο.

Στη Λέσβο, οι ψυχολόγοι των Γιατρών Χωρίς Σύνορα αναγκαστικά δίνουν προτεραιότητα στους ασθενείς με σοβαρά συμπτώματα. Ωστόσο, παρά την επιλεκτικότητα αυτή, η ιατρική ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα εξακολουθεί να δέχεται έναν διαρκώς αυξανόμενο αριθμό παραπομπών από άλλους φορείς. 110 ασθενείς προστέθηκαν στη λίστα αναμονής της οργάνωσης από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τις 21 Αυγούστου 2017, αύξηση 50% συγκριτικά με την περίοδο Απριλίου-Ιουνίου 2017. Στη διάρκεια του καλοκαιριού, κάθε εβδομάδα η κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα δεχόταν κατά μέσο όρο 6-7 οξεία περιστατικά ψυχικής υγείας, όπως απόπειρες αυτοκτονίας, αυτοτραυματισμούς και ψυχωτικά επεισόδια. Στα τέλη Αυγούστου, η κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο αναγκάστηκε να σταματήσει να δέχεται νέες παραπομπές, εκτός από επείγοντα περιστατικά, καθώς η λίστα αναμονής είχε φτάσει τα 146 άτομα. Όσο μεγάλος κι αν είναι ο αριθμός, θεωρείται γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι η πραγματική ανάγκη είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Πέρα από την εξαιρετικά μεγάλη ζήτηση για τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας που παρέχουμε στη Σάμο και τη Λέσβο, η επιδείνωση της κατάστασης ψυχικής υγείας των ανθρώπων φαίνεται και από ορισμένους ιατρικούς δείκτες. Στη Λέσβο, το ποσοστό των ασθενών ψυχικής υγείας που πρέπει να παραπεμφθούν σε ψυχίατρο αυξήθηκε από το ένα τρίτο στα τέλη του 2016 και το πρώτο εξάμηνο του 2017 (35 από 99 ασθενείς, σε διάστημα 9 μηνών) σε σχεδόν τρία τέταρτα των ασθενών των Γιατρών Χωρίς Σύνορα τον Αύγουστο του 2017 (22 από 30 ασθενείς, σε διάστημα 1 μήνα). Το τελευταίο τρίμηνο του 2016, 4 ασθενείς με σοβαρές ψυχολογικές διαταραχές αυτοτραυματίστηκαν ή έκαναν απόπειρα αυτοκτονίας (11% των ασθενών). Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε σε 19 ασθενείς σε έναν μόνο μήνα, τον Αύγουστο του 2017 (86% των ασθενών με σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα στη διάρκεια εκείνου του μήνα). Ο αριθμός αυτός περιλάμβανε ασθενείς που είχαν φτάσει πρόσφατα στο νησί, καθώς και ανθρώπους που βρίσκονταν εκεί για πολλούς μήνες (από 6 έως 20 μήνες).

Μια άλλη ένδειξη της σοβαρότητας της κατάστασης ψυχικής υγείας των ανθρώπων αφορά στα συμπτώματα για τα οποία παρείχαν φροντίδα οι ψυχολόγοι των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Στα τέλη του 2016 και το πρώτο εξάμηνο του 2017, τα τρία κύρια συμπτώματα των ασθενών ψυχικής υγείας στη Λέσβο ήταν κατάθλιψη, άγχος και διαταραχή μετατραυματικού στρες. Ωστόσο, τον Αύγουστο του 2017, τα ψυχωτικά συμπτώματα αντιπροσώπευαν το ένα τέταρτο των συμπτωμάτων των ασθενών μας, το οποίο πιθανόν οφείλεται στην έλλειψη πρόσβασης σε φροντίδα σε πρώιμο στάδιο, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να αναπτύσσουν σοβαρότερα συμπτώματα.

Η κόρη μου είναι πέντε χρονών. Σχεδόν δεν μιλάει πια. Κι ο άντρας μου δεν μπορεί να κοιμηθεί. Τις νύχτες μένω ξύπνια και σκέφτομαι τι θα μας συμβεί, τι θα έπρεπε να έχουμε κάνει διαφορετικά. Μερικές φορές με πιάνει τρέμουλο. Το άγχος, ο φόβος, η στενοχώρια. Είναι πάρα πολύ...

30χρονη γυναίκα από το Αφγανιστάν, Λέσβος, Ιούλιος 2017

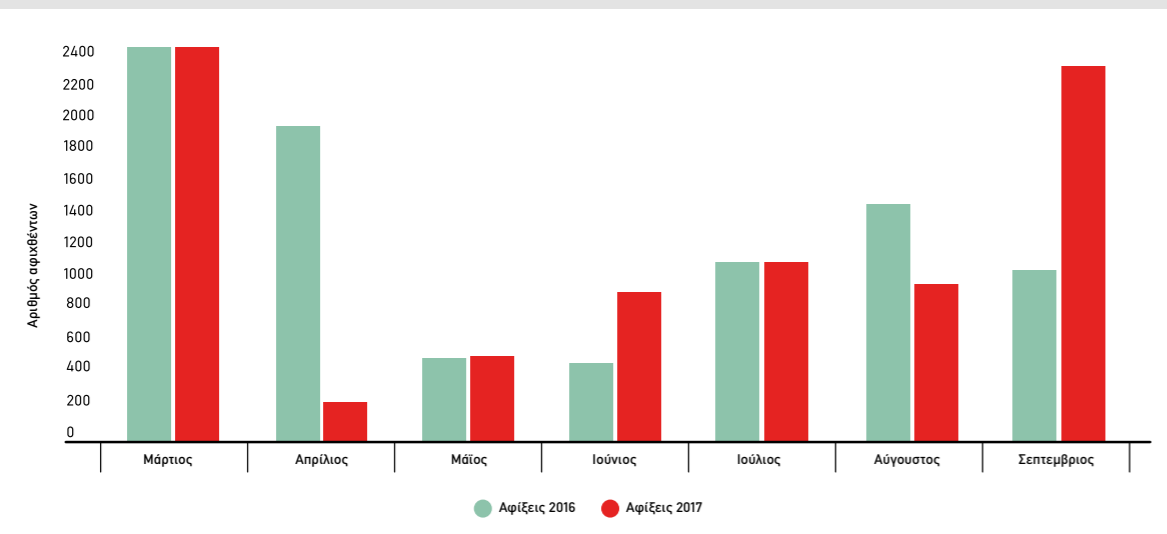

Εικοσιπεντάχρονη Σύρια μητέρα με το είκοσι μηνών μωρό της.

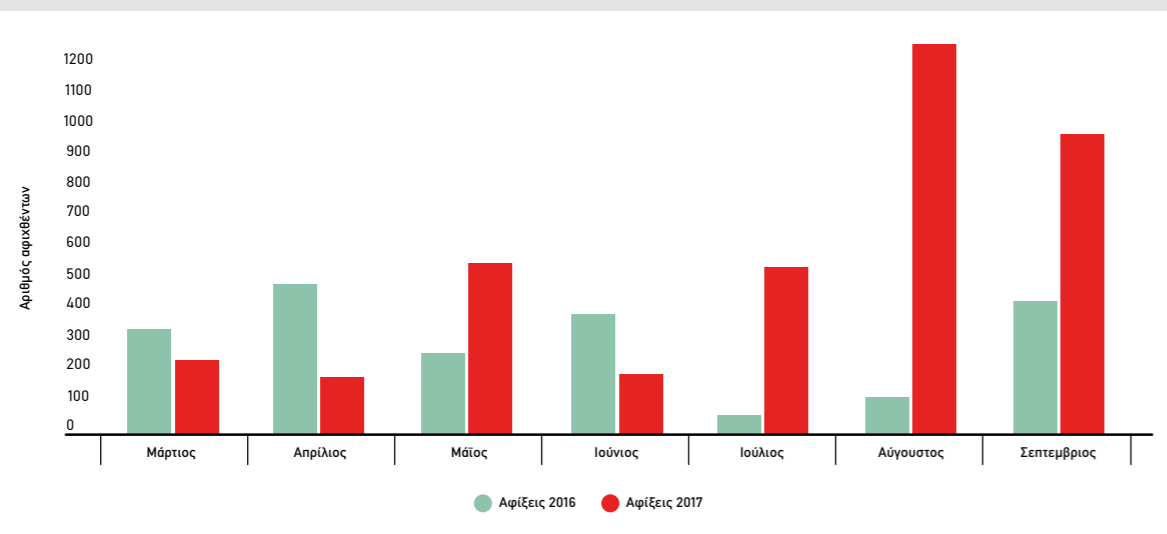
ΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΙΡΑΚ

Τους τελευταίους μήνες παρατηρείται αύξηση των ανθρώπων που φτάνουν στη Λέσβο και τη Σάμο και αλλαγή στα δημογραφικά στοιχεία τους. Και στα δύο νησιά, πολλές από τις αφίξεις ήταν οικογένειες από το Ιράκ και τη Συρία. Τον Ιούλιο 2017, 906 από τους 2.249 ανθρώπους που έφτασαν στα ελληνικά νησιά ήταν παιδιά, και 1.168 ήταν από τη Συρία. (Πηγή: UNCHR)

Αφίξεις αιτούντων άσυλο στη Λέσβο, Μάρτιος 2016 – Σεπτέμβριος 2017

Αφίξεις αιτούντων άσυλο στη Σάμο, Μάρτιος 2016 – Σεπτέμβριος 2017

Οι ψυχολόγοι των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Σάμο και τη Λέσβο επιβεβαίωσαν αυτή την τάση και εξήγησαν ότι οι άνθρωποι που φτάνουν τώρα από το Ιράκ και τη Συρία προέρχονται από περιοχές που απελευθερώθηκαν πρόσφατα, έχουν σοβαρά ψυχολογικά τραύματα και είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι.

Ότι κι αν σας πω, δεν θα καταλάβετε. Ο θάνατος στη Μαντάγια... Άνθρωποι να πεθαίνουν από την πείνα μπροστά μου. [...] Ακόμα θυμάμαι τη γεύση των φύλλων και τη μυρωδιά του θανάτου. Ήμουν φυλακισμένος [στη Λέσβο] για τέσσερις μήνες. Δεν θα ξεχάσω μια μέρα που με επισκέφθηκαν δύο φαντάσματα, στις 4:45 το πρωί. Από τότε βλέπω συνέχεια φαντάσματα. [...] Ξέρω ότι πρέπει να βρω ελπίδα, όταν όμως πέφτει η νύχτα και βλέπω πού βρίσκομαι, νιώθω ότι τρελαίνομαι.

25χρονος άντρας από τη Συρία, Λέσβος, Ιούλιος 2017

Γενική άποψη του κέντρου φιλοξενίας στο Καρα Τεπέ.

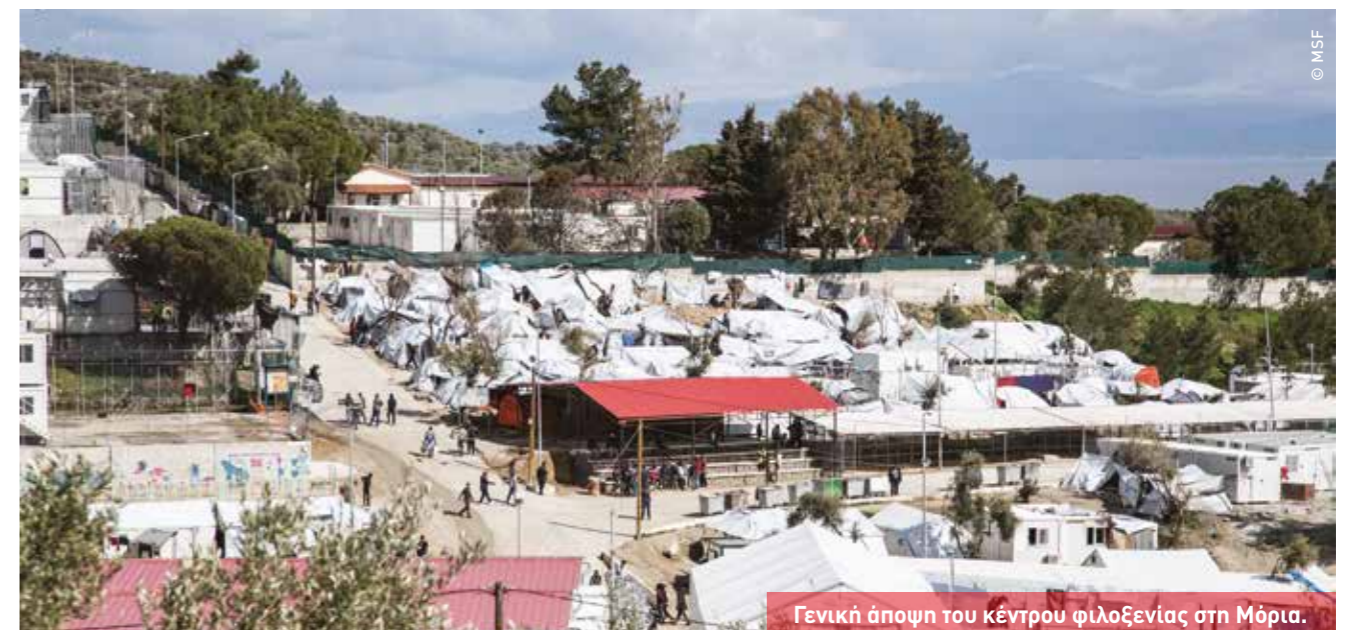
Καθώς η κλίμακα και η σοβαρότητα της κατάστασης ψυχικής υγείας των ανθρώπων επιδεινώνεται, οι δυνατότητες ανταπόκρισης στις ανάγκες αυτές είναι μικρές, γεγονός που συμβάλλει στην επιδείνωση της υγείας των ανθρώπων. Παρόλο που το Υπουργείο Υγείας έχει ενισχύσει τον συντονιστικό ρόλο και τις δυνατότητές του και στα δύο νησιά, εξακολουθεί να μην μπορεί να καλύψει τις μεγάλες ανάγκες υγείας και ιδιαίτερα ψυχικής υγείας ενός εξαιρετικά ευάλωτου πληθυσμού. Οι ασθενείς στα νησιά μπορεί να περιμένουν 3 έως 6 μήνες για ραντεβού με τον ψυχίατρο, ενώ τον Αύγουστο του 2017 το νοσοκομείο της Λέσβου σταμάτησε να κλείνει νέα ραντεβού με τον ψυχίατρο. Στη Σάμο, οι ασθενείς σε σοβαρή κατάσταση που συνιστούν κίνδυνο για τους άλλους ή για τον εαυτό τους κρατούνται στο κρατητήριο του αστυνομικού τμήματος, πάλι χωρίς κατάλληλη πρόσβαση σε φροντίδα υγείας και χωρίς καταρτισμένο προσωπικό για να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους.

Με βασάνιζαν σε μια φυλακή της Συρίας για μήνες. Ήρθα εδώ και πήγα στο νοσοκομείο, γιατί υπέφερα ψυχολογικά. Μου είπαν ότι έπρεπε να περιμένω οκτώ μήνες για να δω έναν ψυχίατρο. Όταν το άκουσα, ένιωσα ότι πεθαίνω.

41χρονος άντρας από τη Συρία, Λέσβος, Ιούλιος 2017

ΨΥΧΙΚΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΩΣ ΑΠΟΡΡΟΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Ο πόλεμος και η βία στη χώρα προέλευσης, καθώς και οι σκληρές συνθήκες και η βία στη διάρκεια του ταξιδιού είναι οι κυριότερες τραυματικές εμπειρίες για τους περισσότερους από τους ασθενείς των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στα νησιά. Ωστόσο, στη διάρκεια των συνεδριών τονίζουν ότι η ψυχική υγεία τους επηρεάζεται αρνητικά από τις τωρινές συνθήκες ζωής τους στην Ελλάδα, όπως είναι η αβεβαιότητα για το μέλλον, η απειλή της απέλασης και η απουσία πρόσβασης σε κατάλληλη φροντίδα υγείας.

Γενική άποψη του κέντρου φιλοξενίας στη Μόρια.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΑΜΟ

Κακές συνθήκες διαβίωσης: Τις τελευταίες εβδομάδες, οι συνθήκες διαβίωσης στον καταυλισμό στο Βαθύ της Σάμου και στον καταυλισμό της Μόριας στη Λέσβο έχουν γίνει για άλλη μια φορά απαράδεκτες. Όσοι έχουν φτάσει πρόσφατα κοιμούνται σε μικρές σκηνές ή πάνω σε χαρτόνια στο δάσος. Καθώς ο χειμώνας είναι προ των πυλών, είμαστε εξαιρετικά ανήσυχoi για την υγεία των αιτούντων άσυλο στα νησιά.

Είμαι κάτω από έναν μουσαμά στο δάσος εδώ και δέκα μέρες. Έχω τρία μικρά παιδιά. Τη νύχτα τα τσιμπάνε τα έντομα και δεν μπορούν να κοιμηθούν. Μέχρι τώρα τα είχα προστατεύσει από τον πόλεμο, όμως δεν μπορώ πλέον να τα προστατεύσω εδώ. Θέλω να ουρλιάξω, όμως δεν μπορώ μπροστά στα παιδιά.

32χρονη γυναίκα από τη Συρία, Σάμος, Σεπτέμβριος 2017

Αποτυχία εντοπισμού και φροντίδας των ευάλωτων ανθρώπων: Τους τελευταίους 18 μήνες, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα τεκμηριώνουν διαρκώς την αποτυχία των αρχών να εντοπίσουν αποτελεσματικά τους ευάλωτους ανθρώπους και να τους μεταφέρουν στην ηπειρωτική χώρα. Τους τελευταίους μήνες, αυτό έχει επιδεινωθεί, καθώς έχουν μειωθεί οι δυνατότητες για τέτοιες αξιολογήσεις και έχει αυξηθεί ο αριθμός των ανθρώπων που φτάνουν στα νησιά. Είναι σημαντικό ότι μόνο το ένα τρίτο των ασθενών των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο που είναι θύματα σεξουαλικής βίας έχουν προσδιοριστεί ως ευάλωτοι.

Με βίασαν. Έγινε στην Τουρκία. Ήταν μια ομάδα αντρών, μία από εκείνες τις συμμορίες. Μίλησα σε έναν ψυχολόγο εδώ, αλλά ήταν μπροστά ο διερμηνέας και δεν τον εμπιστευόμουν.

20χρονος άντρας από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, στη Σάμο, Σεπτέμβριος 2017

Κίνδυνος βίας, κράτησης και απέλασης εξαιτίας των χρονοβόρων διαδικασιών: Εδώ και περισσότερο από έναν χρόνο, οι ψυχολόγοι των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Σάμο και τη Λέσβο βλέπουν πώς η έλλειψη σαφήνειας, οι επαναλαμβανόμενες καθυστερήσεις και η αίσθηση αδικίας στη διαδικασία ασύλου στα νησιά αποτελούν σημαντική πηγή αγωνίας για τους ασθενείς μας. Τελευταία, διαπιστώνουν επίσης αύξηση των σκέψεων αυτοκτονίας στους ασθενείς, για πολλούς από τους οποίους η αίτηση ασύλου έχει απορριφθεί για δεύτερη φορά. Εξηγούν ότι ο κίνδυνος κράτησης και απέλασης που διατρέχουν τους προκαλεί τεράστιο άγχος.

Ο φόβος του να μην ξέρω τι θα μου συμβεί, τι θα συμβεί στην οικογένειά μου μας τσακίζει. Μας σκοτώνει. Λέω στα παιδιά μου πως όλα θα πάνε καλά. Ακούω όμως ότι θέλουν να μας στείλουν πίσω στην Τουρκία, στη Συρία, ότι λένε πως είμαστε ασφαλείς εκεί. Δεν θα ρισκάρουμε τη ζωή μας για να έρθουμε εδώ αν ήμασταν ασφαλείς εκεί.

29χρονη γυναίκα από τη Συρία, στη Λέσβο, Ιούλιος 2017

Οι συνθήκες στις οποίες ζουν οι αιτούντες άσυλο στα ελληνικά νησιά προκαλούν συνεχές τραυματικό στρες. Αναπόφευκτα λοιπόν, οι άνθρωποι με ήπια ή μέτρια συμπτώματα ψυχικής υγείας θα αναπτύξουν πολύ πιο σοβαρά συμπτώματα.

Είναι λυπηρό και απίστευτα απογοητευτικό να βλέπεις την κατάσταση ψυχικής υγείας των αιτούντων άσυλο στη Λέσβο να χειροτερεύει σταδιακά. Κάνουμε ό,τι μπορούμε για να βοηθήσουμε όσους μπορούμε, όμως η κατάσταση στην οποία βρίσκονται είναι φρικτή. Ακόμει για 15 απόπειρες αυτοκτονίας κάθε μήνα στη Μόρια, πρόκειται για αβάσταχτη κατάσταση.

Ψυχολόγος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, Λέσβος, Σεπτέμβριος 2017

Γενική άποψη του Κέντρου Υποδοχής & Ταυτοποίησης στη Σάμο.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ⁹: ΜΕΤΡΟ ΕΣΧΑΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΠΟΥ ΣΥΧΝΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΛΟΓΗ, ΜΕ ΔΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Τους τελευταίους μήνες, οι ιατρικές ομάδες μας έχουν περιθάλψει έναν αριθμό ασθενών με σοβαρά προβλήματα υγείας στη Σάμο και τη Λέσβο οι οποίοι ήταν ή τέθηκαν στη συνέχεια υπό διοικητική κράτηση, συνήθως έπειτα από την απόρριψη της αίτησης ασύλου τους για δεύτερη φορά και ενώ περιμένουν το αποτέλεσμα της νέας προσφυγής τους.

Η διοικητική κράτηση πρέπει να παραμείνει μέτρο έσχατης ανάγκης, αλλά οι αρχές στη Λέσβο και τη Σάμο καταφεύγουν συχνά σε αυτή, με ελάχιστες ή καθόλου εγγυήσεις για την αποτροπή της κράτησης κάποιου με σοβαρό πρόβλημα υγείας. Ως αποτέλεσμα, πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν να κρατούνται, παρόλο που η κράτηση θέτει σε κίνδυνο την υγεία και τη ζωή τους.

Από τον Αύγουστο του 2017, η ομάδα των των Γιατρών Χωρίς Σύνορα βρέθηκε να φροντίζει στη Λέσβο έναν άντρα 25 ετών από την πολιορκημένη πόλη της Μαντάγια στη Συρία, ο οποίος έχει διαταραχή μετατραυματικού στρες και ψευδαισθήσεις. Όταν έφτασε στην Ελλάδα το 2016, η ευπάθειά του δεν αναγνωρίστηκε, παρά τη σαφή διάγνωση από το νοσοκομείο της Λέσβου. Τέθηκε υπό κράτηση για τουλάχιστον 4 μήνες στο νησί έπειτα από τη δεύτερη απόρριψη της αίτησης ασύλου του. Δεν είχε πρόσβαση στα ψυχοφάρμακά του και η κατάστασή του επιδεινώθηκε. Τελικά αφέθηκε ελεύθερος μετά από πολλές παρεμβάσεις από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και άλλες οργανώσεις.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 2017, ένας άλλος Σύρος ασθενής των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο τέθηκε υπό κράτηση μετά από μια αστυνομική επιχείρηση στη Μόρια. Παρόλο που ο ασθενής αυτός περίμενε την τελική απόφαση σχετικά με την αίτηση ασύλου του και παρ' όλες τις ενέργειες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα (έκδοση πιστοποιητικού σχετικά με την πολύ σοβαρή κατάσταση υγείας του, που είναι ασύμβατη με την κράτηση, επικοινωνία με τις αρχές στη Λέσβο και την Αθήνα, ενημέρωση άλλων βασικών φορέων), ο ασθενής αυτός παραμένει υπό κράτηση μέχρι σήμερα (26 Σεπτεμβρίου).

Συμπέρασμα

Μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την ψυχική υγεία εκτυλίσσεται στα νησιά της Σάμου και της Λέσβου, καθώς η Ε.Ε. και η ελληνική κυβέρνηση επιχειρούν με κάθε κόστος να αποτρέψουν τις αφίξεις αιτούντων άσυλο στα ελληνικά νησιά, να εγκλωβίσουν όσους βρίσκονται εκεί και να εξασφαλίσουν την επανεισοδή τους στην Τουρκία.

Αφού πρώτα έζησαν βία και συγκρούσεις στην πατρίδα τους, οι άνθρωποι γίνονται τώρα θύματα της βίας που παράγουν οι πολιτικές αποτροπής της Ε.Ε. και της Ελλάδας.

Καθώς το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέδωσε απόφαση στα τέλη Σεπτεμβρίου υπέρ της επιστροφής Σύρων αιτούντων άσυλο στην Τουρκία, υπάρχει η αυξανόμενη ανησυχία ότι αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των ταραχών, της βίας, των ψυχολογικών τραυμάτων και της πρακτικής της κράτησης.

Αν δεν αξιολογηθεί εκ νέου το πόσο ευάλωτοι είναι αυτοί οι άνθρωποι πριν από την αναγκαστική επιστροφή τους στην Τουρκία, τα προβλήματα υγείας και οι ευπάθειες που αναπτύχθηκαν με την πάροδο του χρόνου ενδέχεται να αγνοηθούν, και οι επιστροφές θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την υγεία, τη ζωή και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων.

Αποτελεί ανθρωπιστική επιταγή η μεταφορά των αιτούντων άσυλο από τα νησιά στην ηπειρωτική Ελλάδα, όπου υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες και όπου οι συνθήκες είναι λιγότερο κακές. Η ακραία ευπάθεια των ανθρώπων και η πλήρης αποτυχία των συστημάτων που εφαρμόζονται στα νησιά δεν αφήνουν άλλη επιλογή.

Αιτούντες άσυλο περιμένουν νέα για την υπόθεσή τους στο Κέντρο Υποδοχής & Ταυτοποίησης στη Σάμο.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα

1 Αθήνα – Κέντρο Φροντίδας Ημέρας, Κέντρο Φροντίδας πλατείας Βικτωρίας, Κλινική για την Αποκατάσταση Θυμάτων Βασανιστηρίων

2 Αττική και Κεντρική Ελλάδα – Κέντρο Παραμονής Προσφύγων (Μαλακάσα, Λαύριο, Ραφήνα, Ριτσώνα, Θερμοπύλες)

3 Λέσβος – Κλινική στη Μυτιλήνη

4 Σάμος – Δομή Προσωρινής Φιλοξενίας στο Βαθύ

5 Ήπειρος – Κέντρο Παραμονής Προσφύγων, (Άγια Ελένη, Δολιανά, Φιλιπιάδα, Κόνιτσα), Διαμερίσματα και Κοινωνικό Κέντρο ΟΧΦΑΜ/ΑΡΣΙΣ στα Ιωάννινα

Παιδιά στο λιμάνι της Σάμου.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο και μετανάστες στην Ελλάδα από το 1996. Το 2014, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα διέφυραν τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες των αιτούντων άσυλο που έφταναν στα νησιά και την ηπειρωτική χώρα από την Τουρκία. Το 2016, οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα πραγματοποίησαν περισσότερες από 72.500 συνεδρίες υγείας, που κάλυπταν βασική φροντίδα υγείας, θεραπεία για χρόνια νοσήματα, φροντίδα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, φυσικοθεραπεία και φροντίδα ψυχικής υγείας. Το 2017, οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα έχουν εστιάσει στη φροντίδα σωματικής και ψυχικής υγείας για θύματα βίας, που περιλαμβάνει τα βασανιστήρια και τη σεξουαλική βία. Από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Αύγουστο 2017 οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα έχουν πραγματοποιήσει περισσότερες από 21.600 συνεδρίες υγείας, συμπεριλαμβανομένων 8.270 συνεδριών ψυχικής υγείας.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα προσφέρουν συνεδρίες ψυχολογικής φροντίδας σε κέντρα φροντίδας στην Αθήνα και μέσω κινητών μονάδων σε αιτούντες άσυλο και μετανάστες σε καταυλισμούς και δομές προσφύγων. Προσφέρονται ατομικές συνεδρίες από μια ομάδα μεικτού φύλου, σε ασφαλή χώρο, οι οποίες βοηθούν τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν ψυχολογικά την τωρινή κατάστασή τους και τα συμπτώματα κατάθλιψης, άγχους και διαταραχής μετατραυματικού στρες. Όταν χρειάζεται, παρέχεται εξειδικευμένη ψυχιατρική φροντίδα, είτε εσωτερικά είτε μέσω παραπομπής σε εξωτερικούς συνεργάτες. Πραγματοποιούνται επίσης ομαδικές και οικογενειακές συνεδρίες, ανάλογα με τις ανάγκες.

Σημειώσεις

- 1 Έρευνα του Ericentre και των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, «*Το ταξίδι των μεταναστών, ευπάθειες, πρόσβαση σε πληροφορίες και η βία που υφίστανται στη διάρκεια του ταξιδιού και σε καταυλισμούς προσφύγων στα Ιωάννινα, την Αττική, την Αθήνα και τη Σάμο*», Απρίλιος 2017. Από τον Νοέμβριο του 2016 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2017, μια ομάδα ειδικών από το Ericentre πραγματοποίησε ποσοτική έρευνα και ποιοτικές συνεντεύξεις με αιτούντες άσυλο, μετανάστες και πρόσφυγες σε 7 δομές (4 καταυλισμούς στα Ιωάννινα και την Αττική, 1 hotspot στη Σάμο, 1 ξενοδοχείο για πρόσφυγες στην Αθήνα και 1 ξενοδοχείο για πρόσφυγες στα Ιωάννινα). Η έρευνα αποτελούνταν από ένα δομημένο ερωτηματολόγιο σχετικά με την εμπειρία της βίας και ένα εργαλείο διαλογής της αγνώδους διαταραχής που χορηγούσε ο ερευνητής (Refugee Health Screener 15). Η ομάδα συνέλεξε επίσης δεδομένα σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία, την κατάσταση υγείας και την πρόσβαση σε φροντίδα υγείας, την πρόσβαση σε νομική βοήθεια, τις χώρες που είχαν διασχίσει οι συμμετέχοντες και τα σχέδιά τους για το μέλλον. Συνολικά, 1.293 άτομα πήραν μέρος στην έρευνα.
- 2 Το Ericentre είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση που δημιούργησαν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα το 1988 για να βελτιώσουν την ποιότητα των παρεμβάσεών μας στο πεδίο δράσης. Το 1996, το Ericentre ανακηρύχθηκε συνεργαζόμενο κέντρο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας με αντικείμενο την επιδημιολογική έρευνα και την αντιμετώπιση των αναδυόμενων ασθενειών. Το Ericentre διεξάγει έρευνες που αφορούν ένα ευρύ φάσμα επιχειρησιακών και ιατρικών ζητημάτων, ενώ παράλληλα σχεδιάζει και υλοποιεί εκπαιδευτικά σεμινάρια δημόσιας υγείας και επιδημιολογίας τα οποία είναι ανοιχτά για προσωπικό υγείας στην Ευρώπη και σε χώρες στις οποίες παρεμβαίνουν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα.
- 3 Οι ιατρικές ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα χρησιμοποιούν τον ορισμό της βίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας: «η σκόπιμη χρήση σωματικής δύναμης ή εξουσίας, απειλούμενη ή πραγματική, εναντίον του ίδιου του εαυτού κάποιου ατόμου ή εναντίον ενός άλλου ατόμου ή εναντίον μιας ομάδας ή κοινότητας που έχει ως αποτέλεσμα ή είναι πολύ πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογική βλάβη, διαταραχή στην ανάπτυξη ή αποστέρση». Οι περισσότεροι άνθρωποι που ανέφεραν βία στις ιατρικές ομάδες της οργάνωσης ανέφεραν άμεση σωματική βλάβη.
- 4 Η ομάδα που πραγματοποίησε την έρευνα χρησιμοποίησε τον όρο «βία» για να καλύψει συμβάντα διαφόρων ειδών, όπως: βία που σχετίζεται με πόλεμο ή συγκρούσεις (βομβαρδισμοί), σωματικές επιθέσεις (σεξουαλική βία, ξυλοδαρμοί, βασανιστήρια), εκφοβισμός και εκβιασμός, απαγωγή.
- 5 Στους άλλους καταυλισμούς που ερευνήθηκαν, το ποσοστό των ανθρώπων που ανέφεραν βία στην Τουρκία κυμαινόταν από 9,9% έως 26,7%.
- 6 Σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ. 4 του νόμου 4375/2016, τα ευάλωτα άτομα εξαιρούνται από τις συνοριακές διαδικασίες. Το άρθρο 14 παρ. 8 του ίδιου νόμου ορίζει τα ευάλωτα άτομα ως εξής: «ασυνόδευτοι ανήλικοι, άτομα που έχουν αναπηρία ή πάσχουν από ανίατη ή σοβαρή ασθένεια, υπερήλικες, γυναίκες σε κύηση ή λοχεία, μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα, θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης, άτομα με μετατραυματική διαταραχή, ιδίως επιζήσαντες και συγγενείς θυμάτων ναυαγίων, και θύματα εμπορίας ανθρώπων».
- 7 Βλ. επίσης: *Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Δραματική επιδείνωση των συνθηκών για τους αιτούντες άσυλο στη Λέσβο, Ιούλιος 2017, και Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Ένας χρόνος από τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας: αμφισβητώντας τα «εναλλακτικά στοιχεία» της ΕΕ, Μάρτιος 2017.*
- 8 Το ποσοστό των ανθρώπων που είχαν υποστεί βία στην Ελλάδα κυμαινόταν από 4,6% έως 8,7% στους άλλους καταυλισμούς, συγκριτικά με ποσοστό 23,1% στη Σάμο.
- 9 Ο όρος «διοικητική κράτηση» αναφέρεται στη σύλληψη και κράτηση ατόμων από το κράτος χωρίς δίκη, συνήθως για λόγους ασφαλείας. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί, μεταξύ άλλων, ως μέσο ελέγχου της παράτυπης μετανάστευσης.

Φωτογραφία οπισθόφυλλου: Αγοράκι κάθεται δίπλα σε ζωγραφιά στον τοίχο εμπνευσμένη από το θάνατο του Aylan Kurdi.

© Tanya Habjouqa/NOOR